

לכבוד שר החינוך, מר גדעון סער

נשיא הוועד הישראלי של אונסק"ו

היבים לעצור את החמור
ביחד נונע את הרס הננע

הנדון: הכרזת בקעת תמנע כאתר מורשת עולמית

כבוד השר סער,

אנו פונים אליך בתוקף היותך נשיא הוועד הישראלי של אונסק"ו, על מנת שתטיל את כובד משקלך למען שמירת ערכי טבע, נוף ומורשת היסטורית-אנושית, לטובת הדורות הבאים.

מזה מספר שנים נמצאת בקעת תמנע ברשימה ההמתנה להכרזה כאתר מורשת עולמית. אנחנו מאמינים כי זהו צעד מתחייב, שיעניק לתמנע את המעמד לו היא ראויה, ובה בעת יבטיח כי פעולות הפיתוח במרחב זה ייעשו מעתה בזהירות ובשום שכל.

בקעת תמנע מהווה נכס לאומי יקר מפז, בהיותה ערש כריית הנחושת בזמן הקדום. המכרות ואתרי ההפקה שנמצאו כאן, המתוארכים לאלף החמישי לפני הספירה, הם ככל הידוע העתיקים בעולם. בצד אלה נתגלו אתרי פולחן ושרידים נוספים של תרבויות קדומות. הבקעה היא חלון גיאולוגי מדהים ביופיו, דרכו נחשפות שכבות סלע רבות ומגוונות, על תצורות הנוף המרהיבות שהכל מכירים.

על שלל ערכיה החינוכיים-לימודיים-נופיים-היסטוריים, תמנע היא אתר פופולרי המושך אליו מדי שנה אלפי תלמידים מכל הארץ.

בשנת 1949 סייר במרחב זה פרופ' אמוץ זהבי, ממקימי "החברה להגנת הטבע". הוא מתאר את השטח שמדרום להר תמנע כ"מקדש גיאולוגי מדהים". למרבה הצער, הושחת אזור זה בכרייה נמרצת, שנמשכה על פני ארבעה עשורים (מסוף שנות ה-50 עד אמצע שנות ה-70, וכן מראשית שנות השמונים ועד אמצען). שרידי פעילותם של מכרות הנחושת ניכרים לעין גם אחרי שנות דור: ערימות עצומות ובהן מיליוני טונות של עפר, פירי ענק פעורים וסביבם אלפי דונמים שזוהמו בשפכים רעילים – כל אלה הם עדות אילמת לתעשייה שננטשה. אין גורם כלשהו שמוחזק אחראי לשיקום הנזקים האדירים אלו, חרף העובדה שחב' המכרות היתה בבעלותה של המדינה.

אם לא די בכך, כיום מאויימת הבקעה על ידי תוכנית לבנייתו של מתחם המלונות הגדול והראוותני בארץ – בעמק ססגון – כקילומטר מצפון להר תמנע. בדברים שנשא בוועדה המחוזית לבניין ערים, כינה פרופ' זהבי את עמק ססגון "הכותל המערבי שנותר מאותו מקדש גיאולוגי שהוחרב בדרומה של הבקעה". שטח זה, שהוא לדעתנו אוצר טבע לאומי מדרגה ראשונה, עלול להפוך למתחם תיירות ענק ובו ארבעה בתי מלון המרוחקים זה מזה מאות מטרים, מרכז כנסים בן 2,000 מושבים, פארק מים נוסח לונה-גל, פארק אתגריים, מרכז קניות ובילויים ועוד. בין המבנים הרבים ייחפרו 2.5 ק"מ של תעלות נוסח ונציה, בהם אמורות לשוט סירות. הפנטזיה הרטובה הזו להתגשם דווקא באזור שמתייחד בטבע ובנוף מדברי.

עמק ססגון נמצא בין שני הרי אבן החול הנובית היחידים בישראל – גבעת ססגון והר מכרות. "שביל ישראל" חוצה את חלק הארץ היפהפה הזו ומוביל את המטיילים ממרגלות מעלה מלחן בואכה הר תמנע, בין צוקים בראשיתיים. בניגוד לפארק, שהכניסה אליו בתשלום, אזור זה פתוח לציבור כולו.

מזה כשנתיים שאנו, קבוצת תושבים מהערבה הדרומית, עושים כל שביכולתנו כדי להציל את עמק ססגון ולאחר חלופה הגיונית למתקן מלונאי במרחב תמנע.

העתירה שהגשנו בשיתוף עם אגודת "אדם, טבע ודין" (אשר הצביעה על חריגות עצומות מהתב"ע ואי-התאמה לתמ"א 35), התקבלה על ידי בית המשפט המחוזי בבאר שבע, שהקפיא למעשה את הפרוייקט (בידי היזמים נמצאו כבר כל האישורים), עד לבירור מקיף בוועדה המחוזית. זו החליטה לערוך על סקר סביבתי יסודי, שיכלול בחינת חלופות קרקעיות שונות, ובכלל זה גם את האפשרות שהמלון לא יוקם כלל.

למאבק שיזמנו למען עמק ססגון הצטרפו כל ארגוני הסביבה הבולטים בישראל – "החברה להגנת הטבע", "אדם טבע ודין", "מגמה ירוקה" וכן השדולה הסביבתית חברתית בכנסת. התגייסו למען העמק חתן פרס ישראל מר עזריה אלון, הפרופסורים אמוץ זהבי ועמנואל מזור, אורי דביר, ספי בן-יוסף, אנשי אקדמיה, אמנים, פוליטיקאים ועמך ישראל - מעל 33,000 אזרחים שחתמו על העצומה שלנו.

אנחנו מאמינים ומקווים כי תואר "אתר מורשת עולמי" עשוי לקדם תירות בינלאומית לתמנע בפרט וכן יעודד השקעת משאבים לחקר צפונותיה הארכיאולוגיים. מאידך גיסא, הוא עשוי לחייב תשומת לב רבה יותר לרגישותו של האתר: מספר פעמים בשנה מתקיימים בפארק אירועים בהשתתפות אלפים - לעתים אף ממש לרגלי "עמודי שלמה". פלא טבע ייחודי שכזה אינו צריך לדעתנו לקבל אופי של "גן אירועים", שבו נערכים אירועים פרטיים ומסחריים לרצונו של המרבה במחיר. ישנו בפארק מוקד תירותי מובהק – סביב האגם מלאכותי - ובו תשתיות ושירותי לינה והסעדה. כאן צריכה להתרכז על הפעילות שתוארה לעיל. אנו משוכנעים כי ניתן לקיים בבקעת תמנע פעילויות תירותיות מגוונות (ובכללן הקמתו של מלון למטיילים) תוך שמירה קפדנית על ערכי הטבע והמורשת, על פי עקרונות של פיתוח בר-קיימא.

הכרזת תמנע כאתר מורשת עולמי מטעם אונסק"ו תסייע להגדיר את המותר והאסור באזור רגיש זה, תעודד את הפעילות ובה בעת ותשמור על אופיו הטבעי למען הדורות הבאים.

כנשיא הוועד הישראלי של אונסק"ו אנו מבקשים כי תבהיר לגורמי התכנון ולמשרדי הממשלה הנוגעים בדבר (המשרד להגנת הסביבה, משרד התיירות, משרד הפנים, מינהל מקרקעי ישראל) מה טמון בהכרזה המיוחלת.

אם תזדמן לביקור באזורנו, נשמח להציג בפניך את הדברים באופן מפורט ומדוייק

מצפים להתייחסותך,

בברכה,

תימור, רויטל, יניב, דני, ארז, שמוליק, ערן, אורי, מירב
הוועד להצלת עמק ססגון בתמנע

www.sasgon.org

savetimna@gmail.com

העתקים:

השר להגנת הסביבה – מר גלעד ארדן
שר התיירות – מר סטס מיסז'ניקוב
י"ר תחום מורשת עולמית באונסק"ו ישראל – פרופ' מייק טרנר
מזכיר הוועד הישראלי לאונסק"ו - מר דניאל בר-אלי
מנכ"ל רשות הטבע והגנים הלאומיים - מר אלי אמיתי
מנכ"ל רשות העתיקות - מר שוקה דורפמן
השדולה הסביבתית חברתית בכנסת
הוועדה המחוזית מחוז דרום